

Силабус курсу ІСТОРІЯ СТАРОДАВНЬОЇ ГРЕЦІЇ І РИМУ	
Освітній ступінь – бакалавр Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка Спеціальність: 032 Історія та археологія Освітньо-професійна програма: «Історія та археологія» Кількість кредитів – 4 (аудитор. год.: 22 л., 26 с., 6 інд. роб.) Рік підготовки, семестр – I рік, II семестр Компонент освітньої програми: обов'язковий Дні занять: згідно з розкладом занять, з можливістю дистанційної роботи на платформі Google meet. Консультації: згідно з графіком індивідуальної роботи	
Мова викладання: українська	

Керівник курсу

к.і.н., доц. **Шама Олександр Іванович**

Контактна інформація

shama@tnpu.edu.ua +380684491136

Опис дисципліни

Мета курсу історії Стародавньої Греції і Риму полягає у вивченні і зрозумінні закономірностей і особливостей розвитку суспільств Егеїди III—II тис. до н.е., гомерівського суспільства, формування полісного устрою в стародавніх греків і його розквіту і кризи, особливостей старогрецького суспільства в елліністичний період, закономірностей і особливостей формування держави в Італії протягом VIII—III ст. до н.е., причин утворення в II ст. до н.е. — II ст. н.е. могутньої середземноморської Римської держави, особливостей кризових явищ III ст. н.е., формування монархічної влади в формі доміну в IV—V ст. і причин загибелі Західної Римської імперії, з якою завершується історія Стародавнього Світу загалом.

Вивчаючи історію Стародавньої Греції і Риму, студенти в першу чергу знайомляться з фактичною стороною історичного процесу, що повинно стати основою для досягнення світоглядних і загальноосвітніх цілей. Знання базового фактичного матеріалу дозволяє перейти до осмислення теоретичних проблем історії Античності, до глибшого розуміння ходу всесвітнього історичного процесу загалом. У викладанні даного предмету враховується також і те, що його вивчають студенти першого курсу, які тільки починають освоювати нові для них форми навчальної роботи у вузі, знайомляться з особливостями історії як науки. У зв'язку з цим у процесі викладання при читанні лекцій і проведенні семінарських занять приділяється увага тому, щоб студенти розпочали освоювати базові поняття історичної науки і одержали уявлення про те, що таке історичний факт, історичне джерело, критика джерела. Це повинно сприяти формуванню знань, умінь і навичок, що уможливлять в найближчому майбутньому перехід до наукової праці при написанні індивідуальних навчально-дослідних завдань і курсових робіт. Основною формою навчання за даним курсом є аудиторна робота, що нерозривно поєднується із самостійною роботою. Форми проведення занять — лекції, семінарські заняття і індивідуальні консультації.

Навчальний зміст

Теми	Результати навчання
Змістовий модуль 1 Вступ. Стародавня Греція	
Вступ. Теоретично-методичні основи курсу. Поняття поліса (муніципія)	<p>У процесі вивчення історії Стародавньої Греції і Риму студенти, засвоївши теоретично-методичні положення, основні поняття і категорії курсу, повинні навчитись:</p> <ul style="list-style-type: none"> — аналізувати історичні джерела; — опрацьовувати спеціальну літературу; — порівнювати існуючі концепції і точки зору на проблеми історії Стародавньої Греції і Риму; — визначати роль і місце політичних і соціальних структур в житті античної цивілізації; — розкривати особливості економічного розвитку і специфіку аграрних відносин; — з'ясовувати специфічні риси розвинених класових відносин, їх соціальної структури; — зрозуміти сутність грецького поліса і римського муніципія; — характеризувати впливаючі з поліса (муніципія) різні державні типи і форми;
Розділ 1. Егейська цивілізація. Рання Греція	
Розділ 2. Греція архаїчного і класичного періодів	
Розділ 3. Греція і Східне Середземномор'я в епоху еллінізму	
Модуль 2 Стародавній Рим	
Розділ 4. Стародавня Італія, етруски, Ранній Рим	<ul style="list-style-type: none"> — знаходити взаємопов'язаність між політичними, соціально-економічними і ідеологічними аспектами життя античного суспільства; — розкривати специфіку актуальності тих або інших проблем стародавньої історії. — порівнювати патріархальне і класичне рабовласництво; — виявляти зародження елементів феодального суспільства у надрах рабовласницького.
Розділ 5. Виникнення Римської середземноморської держави	
Розділ 6. Рим в епоху принципату	
Розділ 7. Рим в епоху домініату	

Формування програмних компетентностей

Індекс в матриці ОП	Програмні компетентності
ІК	Здатність розв'язувати спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі історії та археології або у процесі навчання, здійснювати аналіз історичних явищ і подій, що передбачає застосування теорій та методів історичної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.
ЗК 3.	Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.
ЗК 4.	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
ЗК 6.	Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК 7.	Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
ФК 1.	Усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому та сучасності.
ФК 2.	Усвідомлення відмінностей в історіографічних поглядах різних періодів та в різних контекстах.
ФК 3.	Усвідомлення соціальних функцій історика, розуміння можливості використання історії для досягнення політичних цілей, в тому числі наслідків зловживання історією.
ФК 4.	Здатність використовувати у професійній діяльності наукові праці та інформаційно-довідкові видання (бібліографічні довідники, путівники до архівних фондів, архівні описи тощо), сучасні інформаційно-пошукові системи.
ФК 5.	Здатність відшукувати необхідні для освітньої та наукової діяльності історичні джерела (архівні та опубліковані документи, етнографічні, картографічні матеріали, музейні експонати, археологічні артефакти і т. п.).
ФК 9.	Здатність працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анотувати їх відповідно до певних критеріїв; презентувати і обговорювати результати наукових досліджень.
ФК 10.	Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією.
ПРН 1.	Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему.
ПРН 2.	Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій і використовувати ці знання у професійній діяльності.
ПРН 3.	Знати основні підходи до вивчення вітчизняної та світової історії, принципи і методи історичного пізнання, основні типи і види історичних джерел.
ПРН 4.	Володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі.
ПРН 5.	Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами.

ПРН 7.	Розуміти і виявляти відмінності в історіописанні, поглядах на минуле представників різних епох та у різних контекстах
ПРН 11.	Здійснювати аналіз ситуації з урахуванням історичного контексту та/або історичних передумов.
ПРН 13	Розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, фактори, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот, ефективно співпрацювати з носіями різних історичних і культурних цінностей

Літературні джерела

Балух, В.О. Історія античної цивілізації: У 3-х т. Т.1. Стародавня Греція: Підручник. Чернівці: Наші книги, 2007.

Балух, В.О. Історія античної цивілізації: У 3-х т. Т.3. Практикум. Чернівці: Наші книги, 2008.

Балух, В.О., Коцур, В.П. Історія Стародавнього Риму: Курс лекцій. Чернівці, 2005.

Гроссман, Ю.М., Лісовий, І.А. Історія Стародавнього Світу. Практикум. Львів: В-цтво при ЛДУ в-чого об'єдн. «Вища шк.», 1985.

Колобова, О.М., Глускіна, Л.М. Нариси історії Стародавньої Греції. Посібник для вчителя. К.: Держ. уч.-пед. в-цтво «Радянська школа», 1961. 345 с.

Шама О. І. Історія Стародавнього Риму: хрестоматія : посіб. для студ. іст. ф-ту. Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2015. 352 с. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/12735>

Шама О. І. Історія Стародавньої Греції і Риму: навч.-метод. посіб. для студ. іст. ф-ту денної і заочної форми навч. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2017. 261 с. + 30 с. карт і схем. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/12737>

Шама О. І. Історія Стародавньої Греції. Хрестоматія : посібник для студ. іст. факультету. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2015. 256 с. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/12738>

Біблія. Книги священного писання старого та нового Завіту в укр. перекл. з парал. місцями та додат. К.: Вид. Київ. патріархії УПЦКП, 2004. 1408 с. URL: <http://www.parafia.org.ua/biblioteka/svyate-pysmo/bibliya-upts-kr/>

Геродот. Геродота Турійця з Галікарнасса «Історій» книг дев'ять, що їх називають музами. Пер., передм., прим. А.О. Білецького. Ред. колегія: П.П. Толочко (відп. ред.), А.С. Русяєва, М.В. Скржинська, Є.В. Черненко. К.: Наукова думка, 1993.

Замаровський В. Сім чудес світу. Пер. з словацьк. К.: Дніпро, 1972.

Зейдлер Г.-Л. Політична думка Стародавнього світу. Правові доктрини імперіалізму. Пер. з польск. Львів: Вид. Льв. унів., 1959.

Читанка з історії філософії: В 6 Кн. Під ред. Г.І. Волинки. К.: Довіра, 1992. Кн.1. Філософія Стародавнього Світу.

Шама, О. Античний поліс, християнство і падіння Західної Римської імперії. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. За заг. ред. І.С. Зуляка. Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2007. Вип. 1. С. 132-134. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/12685>

Шама, О. "Ідеальна" держава Платона як "виховний заклад" для підготовки до "небесного блаженства". Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Історія. За заг. ред.

І.С. Зуляка. Тернопіль : ТНПУ, 2016. Вип. 1, ч. 4. С. 133–143. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/6789>

Шама, О. «Органічна» держава Арістотеля як кінцева мета розвитку античного суспільства. Україна–Європа–Світ : міжнародний збірник наукових праць. Вип. 17. Редкол.: Ю.М. Алексєєв, Л.М. Алексєєвець, М.М. Алексєєвець та ін. Тернопіль : ТНПУ, 2016. С. 245–253. (Історія, міжнародні відносини). URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/6958>

Шама, О. Погляди на державу в епоху Пізньої Античності: від негачії Плотіна до “Двох градусів” Августина. Україна–Європа–Світ. 2017. Вип. 19 С. 55–70. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/9405>

Шама, О. Деякі аспекти становлення і розвитку середньовічної державності. Україна–Європа–Світ. 2017. Вип. 20. С. 44–62. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/9438>

Інформаційні ресурси

ЕНМКД Історія Стародавньої Греції і Риму. URL: <https://elr.tnpu.edu.ua/course/view.php?id=1678>
Библиотека Гумер. История Древнего мира. URL: https://www.gumer.info/bibliotek_Buks/History/History_Antique.php
Всемирная история в лицах. URL: <http://www.vivl.ru/Стародавній світ.> URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D1%96%D0%B9_%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82

Політика оцінювання

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Списування під час контрольних робіт заборонені. Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань в процесі лабораторного заняття.
- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є обов’язковим компонентом оцінювання. За об’єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.
-

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
ЗМ 1 (розділи 1- 3) усне опитування, тести,	36
ЗМ 2 (розділи 4-7) усне опитування, тести,	42
Екзаменаційний тест	22

До Силабусу також готуються матеріали навчально-методичного комплексу:

- 1) Навчальний контент (розширений план лекцій)
- 2) Тематика та зміст практичних і семінарських робіт.
- 3) Завдання для підсумкового контролю (екзаменаційні питання)
- 4) Електронне навчання в системі MOODLE